EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2024 11 26
COM(2024) 725 final

Rekomendacija

# TARYBOS REKOMENDACIJA

## kuria patvirtinamas Rumunijos nacionalinis vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas

Rekomendacija

# TARYBOS REKOMENDACIJA

## kuria patvirtinamas Rumunijos nacionalinis vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnį,

atsižvelgdama į Reglamentą (ES) 2024/1263, ypač į jo 17 straipsnį,

atsižvelgdama į Komisijos rekomendaciją,

kadangi:

## BENDROSIOS PASTABOS

(1) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo reformuota ES ekonomikos valdymo sistema. Pagrindiniai reformuotos ES ekonomikos valdymo sistemos elementai yra Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros[1] kartu su iš dalies pakeistu Reglamentu (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo[2] ir iš dalies pakeista Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto sistemų[3]. Sistemos tikslas – užtikrinti valstybės skolos tvarumą ir tvarų bei integracinį augimą vykdant reformas ir investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir skiriamas dėmesys vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingam bei nuosekliam taisyklių laikymosi užtikrinimui.

(2) Naujosios ekonomikos valdymo sistemos pagrindas yra nacionaliniai vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai, kuriuos valstybės narės pateikia Tarybai ir Komisijai. Planais turi būti pasiekti du tikslai: i) užtikrinti, kad iki koregavimo laikotarpio pabaigos bendroji valdžios sektoriaus skola imtų patikimai mažėti arba liktų apdairaus lygio ir kad valdžios sektoriaus deficitas vidutinės trukmės laikotarpiu būtų sumažintas ir išliktų mažesnis už 3 % BVP pamatinę vertę, ir ii) užtikrinti, kad būtų įgyvendintos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama pagrindinius Europos semestro metu nustatytus iššūkius ir atsižvelgiama į bendrus ES prioritetus. Tuo tikslu kiekviename plane turi būti pateiktas vidutinės trukmės įsipareigojimas laikytis grynųjų išlaidų[4] plano, kuriuo veiksmingai nustatomas

---

1 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

2 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (ES) 2024/1264, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo, (OL L, 2024/1264, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

3 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms, (OL L, 2024/1265, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

4 Grynosios išlaidos, apibrėžtos Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnyje, – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų

biudžeto apribojimas plano įgyvendinimo laikotarpiu, apimančiu ketverius ar penkerius metus (priklausomai nuo įprastos valstybės narės teisėkūros ciklo trukmės). Be to, plane turi būti paaiškinta, kaip valstybė narė užtikrins, kad būtų įgyvendintos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu, visų pirma konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose (jei taikytina, įskaitant rekomendacijas, susijusias su makroekonominio disbalanso procedūra (MDP)), nustatytus iššūkius, ir kaip plane bus atsižvelgta į bendrus Sąjungos prioritetus. Fiskalinio koregavimo laikotarpis apima ketverių metų laikotarpį ir gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejais metais, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas, atitinkančias Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus.

(3) Pateikus planą, Komisija turi įvertinti, ar jis atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus.

(4) Remdamasi Komisijos rekomendacija, Taryba tuomet turi priimti rekomendaciją, kurioje nustatomas atitinkamos valstybės narės grynųjų išlaidų planas ir, kai taikytina, patvirtinti reformų ir investicijų įsipareigojimus, kuriais grindžiamas fiskalinio koregavimo laikotarpio pratęsimas.

**PASTABOS DĖL RUMUNIJOS NACIONALINIO VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO FISKALINIO STRUKTŪRINIO PLANO**

(5) 2024 m. spalio 25 d. Rumunija Tarybai ir Komisijai pateikė savo nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Planas pateiktas pratęsus Reglamento (ES) 2024/1263 36 straipsnyje nustatytą terminą, kaip susitarta su Komisija. Susitarus su Komisija, pateikimo terminas, atsižvelgiant į Rumunijos nurodytas priežastis, buvo pratęstas.

**Procesas iki plano pateikimo**

(6) 2024 m. birželio 21 d. Komisija Rumunijai pagal Reglamento (ES) 2024/1263 9 straipsnį išsiuntė orientacinę trajektoriją[5]. Spalio 25 d. Komisija orientacinę trajektoriją paskelbė[6]. Orientacinė trajektorija yra grindžiama rizika ir ja užtikrinama, kad iki fiskalinio koregavimo laikotarpio pabaigos ir nesiimant tolesnių biudžeto priemonių po koregavimo laikotarpio, valdžios sektoriaus bendroji skola vidutinės trukmės laikotarpiu patikimai mažėtų arba liktų apdairaus lygio, o valdžios sektoriaus deficitas koregavimo laikotarpiu būtų sumažintas iki mažesnės nei 3 % BVP vertės ir vidutinės trukmės laikotarpiu išliktų mažesnis už tą pamatinę vertę. Vidutinės trukmės laikotarpis apibrėžiamas kaip dešimties metų laikotarpis po

---

programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

5 Valstybėms narėms ir Ekonomikos ir finansų komitetui perduotos išankstinės gairės apima trajektorijas su koregavimo laikotarpio pratęsimu ir be jo (atitinkamai apimančias 4 ir 7 metus). Jos taip pat apima pagrindines pradines sąlygas ir pagrindines prielaidas, naudojamas Komisijos vidutinės trukmės laikotarpio valdžios sektoriaus skolos prognozavimo sistemoje. Orientacinė trajektorija apskaičiuota pagal metodiką, aprašytą Komisijos *2023 m. skolos tvarumo stebėsenos dokumente* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en?prefLang=lt). Ji grindžiama Komisijos 2024 m. pavasario prognoze ir jos vidutinės trukmės laikotarpio pratęsimu iki 2033 m., o ilgalaikis BVP augimas ir su visuomenės senėjimu susijusios išlaidos atitinka bendrą Komisijos ir Tarybos *2024 m. ataskaitą dėl senėjimo* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en).

6 https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en?prefLang=lt#romania

koregavimo laikotarpio pabaigos. Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 6 straipsnio d punktą, 7 ir 8 straipsnius orientacinė trajektorija taip pat dera su deficito lyginamuoju dydžiu, skolos tvarumo apsaugos priemone ir atsparumo deficitui apsaugos priemone. Rumunijos orientacinėje trajektorijoje nustatyta, kad, remiantis Komisijos prielaidomis ir darant prielaidą, kad bus taikomas 7 metų koregavimo laikotarpis, grynosios išlaidos neturėtų didėti daugiau nei 1 lentelėje nurodytos vertės. Tai atitinka 5,2 % vidutinį grynųjų išlaidų augimą per koregavimo laikotarpį (2025–2031 m.) ir 5,5 % per 2025–2028 m. laikotarpį.

**1 lentelė. 2024 m. birželio 21 d. Komisijos Rumunijai pateikta orientacinė trajektorija**

| | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 | 2031 | 2025–2028 m. vidurkis | 2025–2031 m. vidurkis |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Didžiausias grynųjų išlaidų augimas (metinis, %) | 6,1 | 5,7 | 5,3 | 5,0 | 4,8 | 4,7 | 4,5 | 5,5 | 5,2 |

Šaltinis: Komisijos skaičiavimai.

(7) Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 12 straipsnį 2024 m. liepos–spalio mėn. vyko Rumunijos ir Komisijos techninis dialogas. Dialoge daugiausia dėmesio skirta Rumunijos numatytam grynųjų išlaidų planui ir jo pagrindinėms prielaidoms, taip pat numatytiems reformų ir investicijų įsipareigojimams, kuriais grindžiamas Rumunijos prašymas dėl koregavimo laikotarpio pratęsimo. Pagrindinės diskusijų temos buvo mokesčių reforma, mokesčių administravimo reforma, labai mažų įmonių apmokestinimo tvarkos reforma ir išlaidų peržiūros. Be to, per techninį dialogą buvo analizuojamas numatomas reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu nustatytus iššūkius ir bendrus Sąjungos prioritetus, susijusius su sąžininga žaliąja ir skaitmenine pertvarka, socialiniu ir ekonominiu atsparumu, energetiniu saugumu ir gynybos pajėgumų stiprinimu, įgyvendinimas.

(8) Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 11 straipsnio 3 dalį ir 36 straipsnio 1 dalies c punktą 2024 m. spalio mėn. Rumunija, remiantis Rumunijos plane pateikta informacija, konsultavosi su pilietine visuomene ir socialiniais partneriais. Remiantis Rumunijos plane pateikta informacija, 2024 m. spalio 16 d. planas buvo pateiktas viešam verslo ir pilietinės visuomenės atstovų aptarimui.

**Kiti susiję procesai**

(9) Šiuo metu Rumunijai taikoma perviršinio deficito procedūra[7]. pagal SESV 126 straipsnio 6 dalį 2020 m. balandžio 3 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė Sprendimą (ES) 2020/509 dėl perviršinio deficito susidarymo Rumunijoje, nes šalis planavo nesilaikyti SESV deficito kriterijaus, ir pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį priėmė rekomendaciją panaikinti perviršinį valdžios sektoriaus deficitą Rumunijoje ne vėliau kaip 2022 m. Atsižvelgdama į didelį ekonominės veiklos susitraukimą dėl COVID-19 pandemijos, 2021 m. birželio 18 d. Taryba pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį priėmė patikslintą rekomendaciją Rumunijai ir ištaisymo terminą pratęsė iki 2024 m. 2021 m. lapkričio 24 d. Komisija padarė išvadą, kad

[7] Visi dokumentai, susiję su Rumunijos perviršinio deficito procedūra, pateikiami: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/romania_lt.

Rumunija ėmėsi veiksmingų priemonių atsižvelgdama į 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendaciją pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį, ir nusprendė, kad tuo metu jokių papildomų veiksmų pagal perviršinio deficito procedūrą imtis nereikia. Tačiau 2023 m. gerokai nukrypta nuo visų 2021 m. Rumunijai skirtos Tarybos rekomendacijos subkomponentų. Nominalusis deficitas buvo gerokai didesnis (6,5 % BVP, palyginti su 4,4 % BVP Tarybos rekomendacijoje), struktūrinės pastangos buvo daug mažesnės, nei rekomenduota, o grynųjų išlaidų augimas buvo daug didesnis, nei rekomenduota.

(10) Todėl 2024 m. liepos 26 d. Taryba nustatė, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgiama į 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendaciją[8]. Ši rekomendacija teikiama vienu metu su peržiūrėta Tarybos rekomendacija pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį ištaisyti perviršinio valdžios sektoriaus deficito padėtį Rumunijoje[9]. Perėjimui prie naujos ekonomikos valdymo sistemos pritaikytas ir juo grindžiamas vienalaikis šių rekomendacijų priėmimas užtikrina rekomenduojamų koregavimo planų nuoseklumą.

(11) 2024 m. birželio 19 d. Komisija padarė išvadą, kad Rumunijoje yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Visų pirma, Rumunija tebėra pažeidžiama dėl išorės sąskaitų, daugiausia dėl didelio ir didėjančio valdžios sektoriaus deficito, didelis kainų ir išlaidų spaudimas dar sustiprėjo, o politikos veiksmai silpni[10].

(12) 2024 m. spalio 21 d. Taryba Rumunijai per Europos semestrą pateikė įvairių konkrečiai jai skirtų rekomendacijų (KŠSR)[11].

## PLANO SANTRAUKA IR KOMISIJOS ATLIKTAS JO VERTINIMAS

(13) Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 16 straipsnį Komisija planą įvertino taip:

### Aplinkybės. Makroekonominė ir fiskalinė padėtis ir perspektyva

(14) 2023 m. ekonominė veikla Rumunijoje išaugo 2,4 % dėl vidaus paklausos. Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozėje numatoma, kad 2024 m. ekonomika išaugs 1,4 %, o šį sulėtėjimą lems nuosaikesnės tendencijos pramonės gamybos, gyvenamųjų namų statybos, informacinių technologijų ir transporto paslaugų srityse. Numatoma, kad realusis BVP 2025 m. išaugs 2,5 % dėl atsparaus privataus vartojimo ir privačiųjų investicijų didėjimo, kuriuos paskatins palankesnės finansavimo sąlygos. 2026 m. realusis BVP turėtų išaugti 2,9 %, nes EGADP programai pasiekus baigiamąjį etapą kaip stiprus augimo stimulas turėtų pasitarnauti ES finansuojamos investicijos į viešąją infrastruktūrą. Numatoma, kad prognozės laikotarpiu (t. y. 2024–2026 m.) Rumunijos potencialus BVP vidutiniškai augs 2,2 % dėl kapitalo imlumo didinimo ir bendro gamybos veiksnių našumo augimo. 2023 m. nedarbo lygis buvo 5,6 % ir Komisija prognozuoja, kad 2024 ir 2025 m. jis sieks 5,5 %, o 2026 m. – 5,4 %. Prognozuojama, kad infliacija (BVP defliatorius) sumažės nuo 12,8 % 2023 m. iki 9,0 % 2024 m. ir 2025 m. sieks 5,9 %, o 2026 m. – 5,3%.

---

8 OL L, 2024 8 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2024/2130/oj

9 Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos ištaisyti perviršinio deficito padėtį Rumunijoje, 24 11 26, COM(2024)957 *final*.

10 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui, COM (2024) 600 *final*, 4 priedėlis.

11 Tarybos rekomendacija dėl Rumunijos ekonominės, biudžeto, užimtumo ir struktūrinės politikos, dar nepaskelbta.

(15) Kalbant apie fiskalinius pokyčius, 2023 m. Rumunijos valdžios sektoriaus deficitas sudarė 6,5 % BVP. Pagal Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozę jis turėtų siekti 8,0 % BVP 2024 m., o 2025 m. ir, remiantis prielaida, kad politika nesikeis, 2026 m. – 7,9 %. Komisijos prognozėje neatsižvelgiama į Rumunijos 2025 m. biudžeto projektą, kuris dar turi būti parengtas. 2023 m. pabaigoje valdžios sektoriaus bendroji skola buvo 48,9 % BVP. Pagal Komisijos prognozę numatoma, kad skolos santykis 2024 m. pabaigoje padidės iki 52,2 % BVP. Numatoma, kad jis padidės iki 56,1 % BVP 2025 m. pabaigoje ir iki 59,7 % 2026 m. pabaigoje. Komisijos fiskalinėje prognozėje neatsižvelgiama į vidutinės trukmės laikotarpio planuose nustatytus politikos įsipareigojimus kaip tokius, kol jie nebus pagrįsti patikimai paskelbtomis ir pakankamai tiksliomis konkrečiomis politikos priemonėmis.

**Plane pateiktas grynųjų išlaidų planas ir pagrindinės makroekonominės prielaidos**

(16) Rumunijos nacionalinis vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas apima 2025–2028 m. laikotarpį ir jame pateikiamas septynerių metų fiskalinis koregavimas.

(17) Plane pateikiama visa informacija, kurios reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2024/1263 13 straipsnį.

(18) Plane įsipareigojama laikytis 2 lentelėje nurodyto grynųjų išlaidų plano, atitinkančio 4,8 % vidutinį grynųjų išlaidų augimą 2025–2028 m. Be to, Rumunija įsipareigoja vykdyti reformas ir investicijas, kad koregavimo laikotarpis būtų pratęstas iki 7 metų (2025–2031 m.), ir planuojama, kad per tą pratęstą laikotarpį vidutinis grynųjų išlaidų augimas bus 4,4 %. Plane nurodytas vidutinis grynųjų išlaidų augimas koregavimo laikotarpiu (2025–2031 m.) yra mažesnis už 2024 m. birželio 21 d. Komisijos perduotoje orientacinėje trajektorijoje nurodytą vidutinių grynųjų išlaidų augimą (5,2 %). Plane daroma prielaida, kad potencialaus realiojo BVP augimas laipsniškai mažės nuo 2,7 % 2024 m. iki 2,0 % 2031 m. Be to, plane numatoma, kad BVP defliatoriaus augimo tempas sumažės nuo 7,2 % 2024 m. iki 5,0 % 2025 m. ir toliau palaipsniui mažės iki 4,4% 2031 m.

**2 lentelė. Rumunijos plane pateiktas grynųjų išlaidų planas ir pagrindinės prielaidos**

| | | | | | | Koregavimo laikotarpio pratęsimas | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 | 2031 | Vidurkis plano galiojimo laikotarpiu 2025–2028 m. | Vidurkis koregavimo laikotarpiu 2025–2031 m. |
| Grynųjų išlaidų augimas (metinis, %) | 14,3 | 5,1 | 4,9 | 4,7 | 4,3 | 4,2 | 3,9 | 3,8 | 4,8 | 4,4 |
| Grynųjų išlaidų augimas (bendras, nuo 2023 bazinių metų, %) | 14,3 | 20,2 | 26,0 | 31,9 | 37,6 | 43,3 | 49,0 | 54,7 | nėra | nėra |

| | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Potencialaus BVP augimas (%) | 2,7 | 2,7 | 2,5 | 2,4 | 2,2 | 2,1 | 2,0 | 2,0 | 2,4 | 2,3 |
| Infliacija (BVP defliatoriaus augimas) (%) | 7,2 | 5,0 | 4,9 | 4,8 | 4,7 | 4,6 | 4,5 | 4,4 | 4,8 | 4,7 |

Šaltinis: Rumunijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas ir Komisijos skaičiavimai.

**Plano grynųjų išlaidų įsipareigojimų poveikis valdžios sektoriaus bendrajai skolai**

(19) Jei plane numatytas grynųjų išlaidų planas būtų įgyvendintas ir pagrindinės prielaidos pasitvirtintų, valdžios sektoriaus bendroji skola pagal planą padidėtų nuo 52,2 % 2024 m. iki 62,6 % BVP 2029 m., o 2031 m. sumažėtų iki 61,4 %, kaip nurodyta toliau pateiktoje lentelėje. Prognozuojama, kad vėliau, dešimt metų po plane numatyto laikotarpio pabaigos, ji nuolat mažės ir sieks lygį, kuris bus gerokai žemiau 60 % BVP.

**3 lentelė. Rumunijos plane pateikti valdžios sektoriaus bendrosios skolos ir balanso pokyčiai**

| | 2023 | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 | 2031 | 2041 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Valdžios sektoriaus skola (% BVP) | 48,8 | 52,2 | 55,7 | 58,5 | 60,6 | 62,0 | 62,6 | 62,4 | 61,4 | 47,9 |
| Valdžios sektoriaus balansas (% BVP) | −6,5 | −7,9 | −7,0 | −6,4 | −5,7 | −5,0 | −4,2 | −3,4 | −2,5 | −1,6 |

Šaltinis: Rumunijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas.

Taigi, pagal planą valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis vidutinės trukmės laikotarpiu taptų mažesnis už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę. Tai yra tikėtina, kadangi, remiantis plano prielaidomis, pagal visus Komisijos skolos tvarumo analizės apibrėžiamojo pobūdžio testavimus nepalankiausiomis sąlygomis numatoma, kad skola iki 2041 m. bus mažesnė nei 60 % BVP. Todėl, remiantis plano politikos įsipareigojimais ir makroekonominėmis prielaidomis, plane pateiktas grynųjų išlaidų planas dera su skolos reikalavimu, nustatytu Reglamento (ES) 2024/1263 6 straipsnio a punkte ir 16 straipsnio 2 dalyje.

**Plano grynųjų išlaidų įsipareigojimų poveikis valdžios sektoriaus balansui**

(20) Remiantis plane pateiktu grynųjų išlaidų planu ir prielaidomis, valdžios sektoriaus deficitas laipsniškai sumažėtų nuo 7,9 % BVP 2024 m. iki 2,5 % BVP 2031 m. (tai būtų pirmieji metai, kai jis nesiektų 3 % BVP). Taigi, pagal planą valdžios sektoriaus balansas koregavimo laikotarpio pabaigoje (2031 m.) neviršytų 3 % BVP pamatinės vertės. Be to, per dešimt metų po koregavimo laikotarpio (t. y. iki 2041 m.) valdžios sektoriaus deficitas neviršytų 3 % BVP. Todėl, remiantis plano politikos įsipareigojimais ir makroekonominėmis prielaidomis, plane pateiktas grynųjų išlaidų planas dera su deficito reikalavimu, nustatytu Reglamento (ES) 2024/1263 6 straipsnio b punkte ir 16 straipsnio 2 dalyje.

**Fiskalinio koregavimo laiko profilis**

(21) Fiskalinio koregavimo laiko profilis, matuojamas kaip plane aprašytas struktūrinio pirminio balanso pokytis, yra linijinis, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2024/1263 6 straipsnio c punkte. Todėl fiskalinis koregavimas per pirmuosius ketverius plano metus yra proporcingas bendroms koregavimo pastangoms. Todėl, remiantis plano politikos įsipareigojimais ir makroekonominėmis prielaidomis, plane pateiktas grynųjų išlaidų planas dera su apsaugos priemonės, pagal kurią neleidžiama fiskalinio koregavimo pastangų sutelkti laikotarpio pabaigoje, išlyga, nustatyta Reglamento (ES) 2024/1263 6 straipsnio c punkte, ir pereinamojo laikotarpio nuostata, nustatyta 36 straipsnio 1 dalies e punkte.

**4 lentelė. Rumunijos plane pateikti struktūrinio pirminio balanso pokyčiai**

| | 2023 | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 | 2031 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Struktūrinis pirminis balansas (% BVP) | −4,1 | −5,3 | −4,3 | −3,3 | −2,3 | −1,3 | −0,3 | 0,7 | 1,7 |
| Struktūrinio pirminio balanso pokytis (proc. punktais) | nėra | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 1,0 |

Šaltinis: Rumunijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas.

**Plano derėjimas su perviršinio deficito procedūra**

(22) Plane nustatytas grynųjų išlaidų planas atitinka perviršinio deficito procedūros reikalavimus (visų pirma Tarybos reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje nustatytą minimalų metinį struktūrinį koregavimą).

**Plano derėjimas su atsparumo deficitui apsaugos priemone**

(23) Reglamento (ES) 2024/1263 8 straipsnyje nustatytas prevencinės dalies reikalavimas dėl atsparumo deficitui apsaugos priemonės, kuriuo siekiama nustatyti bendrą maržą, palyginti su 3 % BVP deficito pamatine verte, Rumunijai netaikomas, nes deficitą iki mažesnės nei 3 % BVP vertės planuojama sumažinti tik paskutiniais koregavimo laikotarpio metais.

**Plano derėjimas su skolos tvarumo apsaugos priemone**

(24) Pagal planą valdžios sektoriaus skola bus 60–90 % BVP 2027–2031 m. Tačiau kadangi pagal planą 2031 m. valdžios sektoriaus deficitas būtų mažesnis nei 3 % BVP ir todėl būtų panaikintas sprendimas, kuriuo nustatoma, kad yra susidaręs perviršinis deficitas kitais metais po koregavimo laikotarpio pabaigos, skolos tvarumo apsaugos priemonė plano laikotarpiu netaikoma.

**Makroekonominės plano prielaidos**

(25) Planas grindžiamas prielaidomis, kurios skiriasi nuo birželio 21 d. Rumunijai perduotų Komisijos prielaidų. Visų pirma plane taikomos skirtingos prielaidos dėl penkių kintamųjų, t. y. pradinės būklės (struktūrinio pirminio balanso 2024 m.), potencialaus ir realiojo BVP augimo, BVP defliatoriaus augimo, be to, jame atsižvelgiama į numatomą nacionalinės valiutos nuvertėjimą. Šių prielaidų skirtumų vertinimas pateikiamas toliau. Prielaidų skirtumai, turintys didžiausią poveikį

vidutiniam grynųjų išlaidų augimui, išvardyti toliau kartu su kiekvieno atskirai vertinamo skirtumo įvertinimu.

- Plane daroma prielaida, kad pradinė padėtis yra blogesnė, palyginti su Komisijos prielaida. Pagal 2024 m. birželio mėn. Rumunijai pateiktas išankstines gaires struktūrinis pirminis balansas buvo −4,4% BVP, o plane yra −5,3 % BVP. Plane nurodytas mažesnis struktūrinis pirminis balansas atspindi didesnes valdžios sektoriaus išlaidas per pirmus tris metų ketvirčius, susijusias su sparčiu viešojo sektoriaus darbo užmokesčio didinimu, kapitalo sąnaudomis ir socialiniais pervedimais. Plane pateikta 2024 m. pirminio balanso prognozė labai artima pateiktajai Komisijos rudens prognozėje ir yra tikroviška. Todėl ši prielaida laikoma tinkamai pagrįsta. Dėl šios prielaidos plane numatytas mažesnis vidutinis grynųjų išlaidų augimas koregavimo laikotarpiu, palyginti su Komisijos prielaidomis.

- Plane laikomasi prielaidos, kad potencialaus BVP augimas, palyginti su 2024 m. birželio mėn. pateiktomis išankstinėmis gairėmis, 2024 m. bus mažesnis, o 2026–2028 m. – didesnis. Apskritai, rodikliai yra tokie pat stabilūs, kaip ir nurodytieji išankstinėse gairėse. Tai prisideda prie didesnio plane numatyto vidutinio grynųjų išlaidų augimo koregavimo laikotarpiu, palyginti su Komisijos prielaidomis. Galimybė taikyti alternatyvias potencialaus augimo prielaidas atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 36 straipsnio 1 dalies f punktą su sąlyga, kad bendras augimas prognozės laikotarpiu (t. y. iki 2041 m.) iš esmės atitiktų Komisijos prielaidas. Plane tos prielaidos atitinkamos. Todėl ši prielaida laikoma tinkamai pagrįsta.

- Plane laikomasi prielaidos, kad BVP defliatoriaus augimas 2025 m., palyginti su 2024 m. pavasario išankstinėmis gairėmis, bus mažesnis, o tai lemia mažesnį BVP defliatoriaus augimą per visą koregavimo laikotarpį, nuo to žemesnio lygio taikant vidutinio laikotarpio tiesinės konvergencijos taisyklę. Tai prisideda prie mažesnio plane numatyto vidutinio grynųjų išlaidų augimo koregavimo laikotarpiu, palyginti su Komisijos prielaidomis. Ši prielaida yra atsargi ir todėl tinkamai pagrįsta.

- Plane atitinkamai atsižvelgiama į prielaidą dėl RON kurso EUR atžvilgiu nuvertėjimo skolos trajektorijoje. Laikoma, kad ši prielaida yra tinkamai pagrįsta ir lemia mažesnį plane numatytą vidutinį grynųjų išlaidų augimą koregavimo laikotarpiu, palyginti su Komisijos prielaidomis.

  Likęs prielaidų skirtumas nedaro didelio poveikio vidutiniam grynųjų išlaidų augimui, palyginti su Komisijos prielaidomis. Apskritai, atsižvelgus į visus prielaidų skirtumus, vidutinis grynųjų išlaidų augimas plane yra mažesnis nei orientacinėje trajektorijoje. Ateityje vertindama, ar laikomasi šios rekomendacijos, Komisija atsižvelgs į pirmiau pateiktą plano prielaidų vertinimą.

**Fiskalinė plano strategija**

(26) Remiantis plane pateikta orientacine fiskaline strategija, įsipareigojimai dėl grynųjų išlaidų bus daugiausia vykdomi ribojant išlaidas. Numatoma, kad pirminių valdžios sektoriaus išlaidų ir BVP santykis sumažės nuo 40,6 % 2024 m. iki 34,6 % 2031 m., t. y. 6 procentiniais punktais per septynerius metus. Planuojama, kad, vertinant BVP procentine dalimi, sumažės visų kategorijų išlaidos. Šį įsipareigojimą tam tikru mastu palaiko plane nurodytos išlaidų reformos (išlaidų peržiūros, pensijų reformos, valstybės valdomų įmonių valdymo reforma), tačiau siekiant šių tikslų bus būtinas griežtas įgyvendinimas ir papildomos priemonės, susijusios su nurodytosiomis plane. Politikos priemonių apibrėžimas turi būti patvirtinamas arba koreguojamas ir kiekybiškai įvertinamas metiniuose biudžetuose.

(27) Tuo pat metu plane pateiktos orientacinės fiskalinės strategijos įgyvendinimui kyla tam tikra rizika. Daugumą tų įsipareigojimų turės vykdyti nauja vyriausybė. Be to, 2024 m. lapkričio 20 d. darbo ir socialinio solidarumo ministras paskelbė apie bazinės pensijos dydžio padidinimą 12,1 %. Vadinasi, pensijos bus didinamos daug daugiau (apie 1 % BVP), nei regis numatyta plane (jame daroma prielaida, 2025 m. pensijos bus įšaldytos nominaliąja verte).

**Plane nustatytas reformų ir investicijų įsipareigojimų rinkinys, kuriuo grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas**

(28) Plane Rumunija įsipareigoja vykdyti reformas ir investicijas, kuriomis siekiama pagerinti potencialų augimą ir fiskalinį tvarumą ir pagrindžiamas fiskalinio koregavimo laikotarpio pratęsimas nuo 4 iki 7 metų. Reformų ir investicijų, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, rinkinį sudaro tam tikri ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įsipareigojimai, tam tikri ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nurodyti įsipareigojimai, kuriems nustatytos papildomos specifikacijos, ir kelios naujos reformos. Tai apima šias priemones (taip pat žr. II priedą):

- pensijų ir specialiųjų pensijų reformas. Abi šios reformos – egzistuojančios ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano priemonės, atitinkančios Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nustatytas 213, 214 ir 215 tarpines reikšmes, susijusias su valstybine pensijų sistemos reforma, kurios jau yra patvirtintos. Visiškai įgyvendinus šias reformas būtų gerokai sustiprintas fiskalinis tvarumas, tačiau labiausiai poveikis pasijustų ilguoju laikotarpiu. Įgyvendinant specialiųjų pensijų reformą numatoma specialiąsias pensijas gaunančių pensininkų pajamų pakeitimo pensijomis santykį palaipsniui suvienodinti su bendrojoje sistemoje vyraujančiu santykiu. Pensijų reforma apima esminę sistemos peržiūrą – tokį visų pensijų perskaičiavimą, kad būtų geriau atspindėtas įmokų mokėjimo principas. Be to, ši reforma apima nuostatas, kuriomis skatinama ilginti darbingą amžių: pagal ją suteikiama papildomų taškų už ilgus įmokų mokėjimo laikotarpius, o teisės aktais nustatytas pensinis amžius susiejamas su tikėtinos gyvenimo trukmės pokyčiais. Fiskalinį šių reformų poveikį kiekybiškai įvertino Pasaulio bankas;
- minimaliojo darbo užmokesčio reformą. Šiuo įsipareigojimu įgyvendinti reformą papildoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nustatyta 392 tarpinė reikšmė, kuria užtikrinamas minimaliojo darbo užmokesčio nustatymas ir įdiegiama nauja bruto minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo sistema, grindžiama nepriklausomos institucijos prognozuojama infliacija ir našumo augimo tempais, kartu užtikrinant, kad minimalusis darbo užmokestis nenukryptų nuo tam tikro intervalo vidutinio darbo užmokesčio atžvilgiu. Šia reforma siekiama pagerinti minimaliojo darbo užmokesčio perskaičiavimo nuspėjamumą, padedant išvengti *ad hoc* padidinimo, kuris gali neigiamai atsiliepti kaštų konkurencingumui. Ji bus įgyvendinta 2025 m. ir, tikėtina, sugeneruos papildomų 0,1 % BVP dydžio pajamų;
- viešojo sektoriaus darbo užmokesčio sistemos reformą. Šiuo įsipareigojimu įgyvendinti reformą papildoma Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nustatyta 420 tarpinė reikšmė, susijusi su teisingos vienodo darbo užmokesčio sistemos viešajame sektoriuje sukūrimu. Šia reforma siekiama užtikrinti teisingą ir fiskaliniu požiūriu tvarią darbo užmokesčio

politiką, tuo tikslu peržiūrint kiekvienos profesinės grupės rangų koeficientus, vietos valdžios pareigūnų darbo užmokesčio skales ir apribojant priemokas dydžiu, lygiu 20 % bazinio darbo užmokesčio. Plane akcentuojama, kad reforma turi būti suderinama su fiskaliniu tvarumu, įgyvendinama atsižvelgiant į plane nustatytą viešojo sektoriaus atlygio paketą ir laikantis fiskalinės atsakomybės teisės akto nuostatų. Ši reforma bus įgyvendinta tik jei valdžios sektoriaus deficitas bus sumažintas žemiau 5,0 % BVP ribos;

- labai mažų įmonių apmokestinimo reformą. Plane remiamasi Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nustatyta 206 tarpine reikšme, susijusia su mokesčių sistemos peržiūra. Jame apibendrinamos priemonės, kurių jau imtasi ir kurios yra peržiūrimos nagrinėjant trečiąjį mokėjimo prašymą. Pagrindinis šios reformos tikslas – susiaurinti labai mažoms įmonėms skirtos sistemos taikymo sritį sugriežtinant tinkamumo sąlygas, o kartu užtikrinant, kad ši sistema išliktų kuo paprastesnė. Tam tikrų priemonių jau imtasi 2022 ir 2023 m.; plane nurodyta, kad likę veiksmai bus pradėti įgyvendinti nuo 2025 m. Pagal planą numatoma, kad ši reforma valdžios sektoriui sugeneruos papildomų 0,1 % BVP dydžio pajamų. Dar daugiau pajamų galėtų būti gaunama, jeigu įgyvendinant reformą tinkamumo naudotis labai mažų įmonių apmokestinimo tvarka riba būtų ryžtingai sumažinta ir suderinta su PVM riba. Taip sistema išliktų paprasta ir būtų lengviau administruojama;
- mokesčių reformą. Ši priemonė jau numatyta ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane ir yra susijusi su 205, 207 ir 208 tarpinėmis reikšmėmis (mokesčių sistemos peržiūra), taip pat su 237 tarpine reikšme (automatinio nekilnojamojo turto vertinimo modelio sukūrimas). Pagrindiniai šios reformos tikslai atitinka nustatytuosius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane (teisingesnė, paprastesnė ir nuspėjamesnė mokesčių sistema, geresnės paskatos). Šia reforma valdžios sektoriaus pajamas 2025 m. siekiama padidinti 1,1 % BVP, atėmus neapmokestinamos pensijų dalies padidinimo poveikį (jis prilygsta mokesčių sumažinimui 0,2 % BVP). Siekiant šio tikslo, iki 2025 m. I-ojo ketvirčio pabaigos reikės įgyvendinti naujas priemones, dėl kurių valdžios sektoriaus visų metų pajamos išaugs 1,7 % BVP. Šios priemonės dar neįvardytos, tačiau plane apibūdinamas reformos įgyvendinimo procesas ir išvardijamos visos mokesčių sritys, kurios gali būti reformuojamos;
- mokesčių administravimo reformą. Ši reforma grindžiama įsipareigojimais pagal 225 ir 226 tarpines reikšmes, susijusias su mokesčių ir mokesčių administravimo procesų tobulinimu. Pagrindinis šios reformos tikslas – didinti mokesčių administravimo agentūros ANAF veiksmingumą ir administracinius gebėjimus naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis ir įgyvendinant griežtesnius stebėsenos mechanizmus. Ši reforma apima keletą priemonių, visų pirma: sukčiavimo PVM ankstyvo nustatymo mechanizmo įdiegimą; analitinių priemonių PVM atotrūkiui mažinti įdiegimą; griežtesnę skaitmeninės atitikties stebėseną; dideliems ir vidutinio dydžio mokesčių mokėtojams skirto mokesčių planavimo kontrolės mechanizmo įdiegimą; vidaus duomenų bazių integravimą bei konsolidavimą ir nemokumo teisės aktų dalinį pakeitimą, kad būtų užtikrinta geresnė įmonių, kurios pasiskelbia nemokiomis, padėties kontrolė. Plane apskaičiuota, kad šios reformos poveikis per septynerių metų laikotarpį siektų 0,5 % BVP, – tai atrodo tikėtina;

- viešųjų išlaidų sistemos reformą. Šia reforma papildomi 202 tarpine reikšme nustatyti įsipareigojimai dėl biudžeto programavimo mechanizmo tobulinimo, 234 tarpine reikšme nustatyti įsipareigojimai dėl biudžeto programavimo mechanizmo tobulinimo ir 392 tarpine reikšme nustatyti įsipareigojimai dėl minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo užtikrinimo, taip pat 403 siektina reikšme nustatyti įsipareigojimai dėl valdžios sprendimų priėmimo procesų nuspėjamumo ir veiksmingumo didinimo. Šios reformos tikslas – didinti viešųjų lėšų naudojimo veiksmingumą, skaidrumą ir fiskalinę atsakomybę. Ji apima priemones, kuriomis siekiama kontroliuoti nepagrįstą išlaidų viršijimą, vykdyti sistemingus išlaidų vertinimus (išlaidų peržiūras) ir plėsti centralizuotus viešuosius pirkimus. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir į šį planą įtrauktos kelios priemonės, kuriomis išlaidų peržiūros suderinamos su geriausia tarptautine patirtimi: vyriausybės atsakomybės ir politinio įsipareigojimo dalyvauti procese didinimas, kompetentingų darbuotojų samdymas peržiūroms atlikti, kiekybinių taupymo tikslų įtraukimas, valdymo struktūros tobulinimas ir geresnis peržiūrų integravimas į biudžeto procesą. Remiantis planu, dėl šios reformos bus nuolat sutaupoma 0,35 % BVP, ir tai atrodo tikėtina;
- įmonių finansavimo sistemos reformą. Tai nauja priemonė, nenumatyta Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane, kuria siekiama remti verslo aplinką, visų pirma gamybos pramonę ir MVĮ, ir sukurti privataus kapitalo finansavimo mechanizmus, orientuotus į ekonominės veiklos rezultatus. Įgyvendinant šią reformą visų pirma numatoma įsteigti Investicijų fondą, remiantį MVĮ privatų akcinį kapitalą, sukurti naują teisinę sistemą gamybos pramonės ekonomikai skirtoms strateginėms investicijoms remti, taip pat naują teisinę sistemą, pagal kurią gamybos pramonei būtų teikiamos specialiosios paskirties dotacijos. Šios reformos poveikis nėra kiekybiškai įvertintas, tačiau galima tikėtis, jog ji, kad ir nežymiai, teigiamai prisidės prie potencialaus augimo;
- valstybės ir (arba) vietos ekonominės veiklos vykdytojų (valstybės valdomų įmonių) išlaidų sistemos reformą. Ši reforma yra nauja priemonė, neįtraukta į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Jos tikslas – didinti valstybės valdomų įmonių veiksmingumą ir atsakomybę priimant sprendimus dėl išlaidų ir taip siekti, kad šios įmonės taupytų lėšas. Ši reforma apima keletą priemonių, pavyzdžiui, išlaidų taisyklių nustatymą ir naują geresnio kapitalo išlaidų valdymo praktiką, kurios būtų žingsnis teisinga linkme. Plane apskaičiuota, kad galimos papildomos pajamos per visą plano įgyvendinimo laikotarpį sudarytų 0,25 % BVP, o tai, Komisijos nuomone, yra plataus užmojo tikslas.

(29) Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 3 dalį, kiekviena iš reformų ir investicijų, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, yra pakankamai detalizuota, sutelkta laikotarpio pradžioje, įgyvendintina per nustatytą laiką ir galima patikrinti.

(30) Įsipareigojimuose pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, kuriais grindžiamas pratęsimas, numatytos reikšmingos reformos ir investicijos, kuriomis siekiama gerinti fiskalinį tvarumą ir didinti ekonomikos augimo potencialą. Be to, Rumunija įsipareigoja tęsti reformų pastangas vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio struktūrinio plano laikotarpiu ir išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų lygius, pasiektus per ekonomikos gaivinimo ir atsparumo

didinimo plano taikymo laikotarpį (žr. toliau 5 lentelę). Šis įsipareigojimas bus stebimas plano įgyvendinimo etapu. Todėl į įsipareigojimus pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą galima atsižvelgti pratęsiant koregavimo laikotarpį, kaip numatyta Reglamento (ES) 2024/1263 36 straipsnio d punkte.

(31) Numatoma, kad reformos ir investicijos, kuriomis grindžiamas pratęsimas, tvariai pagerins Rumunijos ekonomikos augimo ir atsparumo potencialą, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 2 dalies a punkte. Plane nepateikiami kiekybiniai reformų ir investicijų poveikio potencialiam augimui įverčiai. Tačiau pensijų (bendrosios sistemos ir specialiųjų pensijų) reformos ilgainiui turėtų prisidėti prie darbo jėgos augimo, palyginti su scenarijumi, pagal kurį reformos nevykdomos, ir taip padidinti potencialų BVP. Be to, pagal planą numatoma gerokai padidinti viešąsias investicijas, ypač pirmaisiais plano laikotarpio metais – nuo 5,4 % BVP 2023 m. iki 7,1 % BVP 2025 m. ir 7,3 % BVP 2026 m. Šios investicijos padės didinti ekonomikos augimo potencialą ir atsparumą visose srityse, įskaitant pagrindinę infrastruktūrą. Išlaidų peržiūros taip pat turėtų padėti perskirstyti biudžeto išteklius su ekonomikos augimo skatinimu susijusiems prioritetams.

(32) Numatoma, kad reformomis ir investicijomis, kuriomis grindžiamas pratęsimas, bus remiamas fiskalinis tvarumas, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 2 dalies b punkte. Įgyvendinus reformas, susijusias su biudžeto pajamomis, valdžios sektorius gaus daug papildomų pajamų. Visiškai įgyvendinus mokesčių reformą, mokesčių administravimo reformą ir labai mažoms įmonėms taikomos apmokestinimo tvarkos reformą, turėtų būti gauta apie 2,0–2,5 % BVP dydžio papildomų pajamų. Kalbant apie išlaidas, numatoma, kad įgyvendinus reformas, kuriomis siekiama stiprinti išlaidų peržiūras ir valstybės ir (arba) vietos ekonominės veiklos vykdytojų (valstybės valdomų įmonių) valdymą, bus sutaupyta 0,5–1,0 % BVP dydžio lėšų, net jei kai kurie plane pateikti įverčiai atrodo pernelyg optimistiški. Be to, remiantis planu, teisės aktas dėl viešojo sektoriaus darbuotojų vienodo darbo užmokesčio, jei jis bus įgyvendintas neviršijant plane numatyto paketo, turėtų padėti 2024–2031 m. laikotarpiu reikšmingai (1,5 % BVP) sumažinti viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidas. Galiausiai, iki septynerių metų laikotarpio, kuriam taikomas planas, pabaigos jau bus sutaupoma lėšų dėl pensijų (bendrosios sistemos ir specialiųjų pensijų) reformų, tačiau pagrindinis taupymo efektas pasijus per ilgesnį laikotarpį.

(33) Reformomis ir investicijomis, kuriomis grindžiamas pratęsimas, prisidedama prie bendrų ES prioritetų įgyvendinimo, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 2 dalies c punkte. Dauguma reformų, kuriomis grindžiamas prašymas dėl pratęsimo, didinamas socialinis ir finansinis atsparumas, kadangi jomis užtikrinamas fiskalinis stabilumas, didinamas viešojo sektoriaus veiksmingumas ir skatinamas tvarus ekonomikos augimas. Įsipareigojimai patobulinti mokesčių administravimą ir atlikti išsamias išlaidų peržiūras ilgainiui turėtų padėti perskirstyti išteklius ekonominės veiklos rezultatams ir socialinei pažangai palankiems prioritetams. Minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo mechanizmo reforma turėtų užtikrinti tinkamą minimaliojo darbo užmokesčio lygį, kuris atitiktų socialinius ir ekonominius prioritetus. Pensijų (bendrosios sistemos ir specialiųjų pensijų) reformos užtikrins sistemos tvarumą ir pensijų dydžio teisingumą ir sąžiningumą. Galiausiai, prie skaitmeninės pertvarkos turėtų prisidėti patobulinimai mokesčių administravimo skaitmeninimo srityje. Kiti bendri ES prioritetai, konkrečiau, energetinio saugumo užtikrinimas ir gynybos pajėgumų stiprinimas, nėra tiesiogiai įgyvendinami reformomis ir investicijomis, kuriomis grindžiamas pratęsimas, nors į

pirmąjį iš jų atsižvelgiama Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane.

(34) Reformomis ir investicijomis, kuriomis grindžiamas pratęsimas, įgyvendinamos tam tikros atitinkamos[12] per Europos semestrą pateiktos KŠSR, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 2 dalies d punkte. Visų pirma numatoma, kad reformos padės įgyvendinti 2023 m. pateiktą KŠSR dėl fiskalinės rekomendacijos, kurioje Rumunijos prašoma ištaisyti perviršinį deficitą ir panaikinti perviršinį disbalansą, įgyvendinimo. Pagal makroekonominį scenarijų, kuriuo grindžiamas planas, numatoma, kad einamosios sąskaitos deficitas sumažės nuo 7,7 % BVP 2024 m. iki 4,1 % BVP 2031 m. Didžiausią poveikį daro valdžios sektoriaus deficito sumažėjimas ir reformos, kuriomis grindžiamas prašymas dėl koregavimo plano pratęsimo. Numatoma, kad lėtesnis valdžios sektoriaus išlaidų augimas ir apdairios pajamų politikos priemonės (nuosaikus pensijų ir viešojo sektoriaus darbo užmokesčio didinimas, minimaliojo darbo užmokesčio reforma) paskatins konkurencingumą.

(35) Numatoma, kad minimaliojo darbo užmokesčio ir pensijų reformos padės įgyvendinti 2019 m. KŠSR dėl būtinybės užtikrinti, kad minimalusis darbo užmokestis būtų nustatomas remiantis objektyviais kriterijais, derančiais su darbo vietų kūrimu ir konkurencingumu. Viešųjų išlaidų sistemos restruktūrizavimo reformos (išlaidų peržiūros) ir viešojo sektoriaus darbo užmokesčio sistemos reforma turėtų padėti įgyvendinti 2019 m. ir 2020 m. KŠSR dėl būtinybės didinti viešųjų pirkimų veiksmingumą ir gerinti viešojo administravimo kokybę bei produktyvumą. Be to, pensijų ir specialiųjų pensijų reformos padės įgyvendinti 2019 m. paskelbtą KŠSR dėl valstybinės pensijų sistemos tvarumo ir ilgalaikio antrosios pakopos pensijų fondų gyvybingumo užtikrinimo, o mokesčių ir mokesčių administravimo reformos padės įgyvendinti 2019 ir 2020 m. KŠSR dėl fiskalinio tvarumo užtikrinimo ir mokestinių prievolių vykdymo bei mokesčių surinkimo gerinimo. Dauguma priemonių, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, taip pat turėtų padėti įgyvendinti 2022 ir 2023 m. KŠSR dėl fiskalinės politikos vykdymo siekiant panaikinti perviršinį valdžios sektoriaus deficitą.

(36) Planu užtikrinama, kad būtų išlaikytas planuojamas bendras nacionalinėmis lėšomis finansuojamų viešųjų investicijų, vidutiniškai realizuotų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano taikymo laikotarpiu, lygis, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 4 dalyje.

[12] Atitinkamomis KŠSR laikomos šios rekomendacijos: i) Tarybos priimtos nuo 2019 m., ii) kurių valstybė narė dar neįgyvendino visiškai arba kurias įgyvendindama nepadarė didelės pažangos ir kurios nėra pasenusios (nurodyta „neįvertinta / nėra įtraukiamų duomenų“), kaip įvertinta per naujausią Europos semestro priežiūros procedūrą (ją galima rasti CeSaR (europa.eu)), iii) nesusijusios tik su fiskaliniu Stabilumo ir augimo paktu ir iv) kurios neapima to paties, tik performuluoto, uždavinio.

**5 lentelė. Plane numatytos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos (% BVP)**

| Vidutinis lygis ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano taikymo laikotarpiu (2021–2026 m.) | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 | 2031 | Vidurkis plano įgyvendinimo laikotarpiu (2025–2028 m.) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 4,1 | 5,3 | 5,6 | 4,8 | 4,3 | 4,1 | 3,6 | 3,2 | 5,0 |

Šaltinis: Rumunijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas.

(37) Galiausiai reformų ir investicijų įsipareigojimai, kuriais grindžiamas pratęsimas, gali būti laikomi derančiais su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane ir partnerystės susitarime, dėl kurio susitarta pagal daugiametę finansinę programą, nustatytais įsipareigojimais, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 2 dalies d punkte. Konkrečiau, pagal Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus kiekvienas įsipareigojimas turėtų būti įgyvendinamas atsižvelgiant į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą arba partnerystės susitarimą pagal Rumunijos Europos sanglaudos politiką ir juos papildyti, taip pat atliepti KŠSR ir vieną ar daugiau bendrų ES prioritetų.

(38) Apibendrinant vertinama, kad reformos ir investicijos, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, visos kartu atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnyje nustatytus kriterijus. Todėl koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas nuo 4 iki 7 metų, kaip numatyta plane.

**Kitos plane numatomos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu nustatytus iššūkius ir atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus**

(39) Be reformų ir investicijų, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, plane apibūdinami politikos ketinimai, susiję su kitomis investicijomis, kuriomis siekiama reaguoti į tam tikrus Europos semestro metu, visų pirma KŠSR, įskaitant rekomendacijas, susijusias su makroekonominio disbalanso procedūra, nustatytus iššūkius ir atsižvelgti į bendrus ES prioritetus.

(40) Kalbant apie bendrą sąžiningos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, įskaitant Reglamente (ES) 2021/1119 išdėstytus poveikio klimatui tikslus, prioritetą, į planą įtrauktos reformos ir investicijos, skirtos remti stambių pramonės šakų (plieno ir cheminių medžiagų) priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą elektrifikuojant gamybos procesus ir pereinant prie vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių arba iš tokio vandenilio pagaminto kuro naudojimo. Bendras šios schemos biudžetas yra 1 mlrd. EUR, o mokėjimai turi būti atlikti 2025–2031 m. laikotarpiu. Ši schema turi būti finansuojama lėšomis, gautomis pardavus šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinius taršos leidimus (CO2 leidimų). Į planą taip pat įtraukta investicijų programa, skirta pagrindinei drėkinimo infrastruktūrai (2,3 mlrd. EUR) ir drenažo infrastruktūrai (34 mln. EUR) atkurti. Šios priemonės padės įgyvendinti 2022 ir 2023 m. paskelbtas KŠSR dėl būtinybės mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir paspartinti energetikos pertvarką sparčiau diegiant atsinaujinančiųjų išteklių

energiją ir didinant tinklo pajėgumus, kad rinkoje galėtų veikti nauji pajėgumai. Su žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos sąžiningumu susiję aspektai plane neapibūdinti.

(41) Kalbant apie bendrą socialinio ir ekonominio atsparumo prioritetą, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį, į planą įtraukta nauja valstybės paramos schema, skirta investicijoms, kuriomis remiama regioninė plėtra, vykdant didelio masto investicinius projektus, skirtus aukščiausios klasės sektoriams, ir remiant ekonominės veiklos įvairinimą nepalankiausioje padėtyje esančiuose regionuose. Iš viso skirtas 450 mln. EUR dydžio biudžetas. Be to, į planą įtraukta strateginėms investicijoms skirta valstybės pagalbos schema, apimanti dotacijas, mokesčių lengvatas ir administracinio supaprastinimo priemones (leidimų išdavimo terminų trumpinimą, tiesioginį sutarčių dėl žemės sudarymą siekiant įgyvendinti investicijas valstybės / vietos valdžios institucijų valdomose valstybinėse ar privačiose valdose, aprūpinimą investicijoms būtina transporto infrastruktūra ir komunalinių paslaugų įrenginiais). Bendras šios schemos biudžetas yra 1 mlrd. EUR, o mokėjimai turi būti atlikti 2025–2031 m. laikotarpiu. Šia schema galės pasinaudoti šie sektoriai: maisto, chemijos, farmacijos, metalurgijos, gynybos, metalo statybos pramonės sektoriai, taip pat mašinų ir įrenginių statybos, mašinų ir įrangos gamybos, elektros įrangos sektoriai. Šios priemonės padės įgyvendinti 2020 m. paskelbtas KŠSR dėl įmonėms skirtos likvidumo paramos teikimo ekonomikai.

(42) Vis dėlto plane nenagrinėjamos kitos svarbios KŠSR, susijusios su socialiniu ir ekonominiu atsparumu, be kita ko, 2019 ir 2020 m. KŠSR dėl socialinių paslaugų aprėpties didinimo ir kokybės gerinimo, socialinės apsaugos priemonių išplėtimo, minimalių įtrauktį užtikrinančių pajamų reformos užbaigimo, galimybių naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir jų ekonominio efektyvumo gerinimo (įskaitant perėjimą prie ambulatorinės priežiūros), sveikatos sistemos atsparumo didinimo (be kita ko, sveikatos priežiūros darbuotojų ir medicinos reikmenų srityse) ir galimybių naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis gerinimo. 2019 ir 2020 m. pateiktos KŠSR dėl būtinybės gerinti socialinio dialogo veikimą ir sprendimų priėmimo nuspėjamumą, be kita ko, tinkamai įtraukiant socialinius partnerius, nėra įgyvendintos iki galo, net jei minimaliojo darbo užmokesčio reforma yra žingsnis teisinga linkme. Nėra įgyvendinamos 2019 ir 2020 m. KŠSR dėl švietimo kokybės ir įtraukumo gerinimo (visų pirma romų ir kitų nepalankioje padėtyje esančių grupių), dėl įgūdžių, įskaitant skaitmeninius, tobulinimo (didinant profesinio rengimo ir mokymo bei aukštojo mokslo atitiktį darbo rinkos poreikiams), dėl įgūdžių ir skaitmeninio mokymosi stiprinimo ir dėl vienodų galimybių gauti išsilavinimą užtikrinimo. Be to, nėra įgyvendinama 2023 m. KŠSR dėl didesnių politikos pastangų siekiant suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių. Apskritai investicijomis, kurios išvardytos plane, KŠSR užimtumo, įgūdžių ir socialinėje srityse įgyvendinamos nepakankamai.

(43) Kalbant apie bendrą energetinio saugumo prioritetą, plane minimas Rumunijos dalyvavimas tarpvalstybinėse energetikos transporto infrastruktūros iniciatyvose, be kita ko, pietiniame koridoriuje, Bulgarijos–Rumunijos–Vengrijos–Austrijos (BRUA) koridoriuje ir Balkanų koridoriuje, kuriomis siekiama padidinti Europos energetinį saugumą.

(44) Kalbant apie bendrą gynybos pajėgumų prioritetą, plane nurodomos naujos iniciatyvos reglamentuoti bendrą teisinę sistemą, pagal kurią sudaromos galimybės investicijoms, turinčioms didelį poveikį gamybos srityje. Viena iš šių priemonių yra valstybės pagalbos schema, skirta, *inter alia*, gynybos pramonei.

(45) Plane pateikiama informacijos apie sanglaudos politikos fondų ir Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano sanglaudos politikos fondų suderinamumą ir, kai tinkama, papildomumą bei jų naudą Rumunijai, taip pat pabrėžiamas nacionalinių ir Europos fondų papildomumas, ypač kalbant apie stambius infrastruktūros ir kaimo plėtros projektus, ir tai, kad sėkmingą Europos lėšų naudojimą lemia veiksmingas Europos fondų ir iš Rumunijos konsoliduoto bendrojo biudžeto skirtų lėšų valdymas.

(46) Plane pateikiama Rumunijos viešųjų investicijų poreikių, susijusių su bendrais ES prioritetais, apžvalga. Kalbant apie sąžiningą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, plane nurodoma pagalbos schema, skirta pramonės gamybos procesų priklausomybei nuo iškastinio kuro mažinti elektrifikuojant gamybos procesus ir pereinant prie vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių arba iš tokio vandenilio pagaminto kuro naudojimo. Kalbant apie socialinį ir ekonominį atsparumą, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį, plane visų pirma nurodoma būtinybė įgyvendinti investicijų programą, skirtą pagrindinei drėkinimo infrastruktūrai atkurti, valstybės pagalbos schemą investiciniams projektams gamybos sektoriuje remti ir investicijas, kuriomis siekiama užtikrinti regioninę plėtrą, įskaitant didelio masto investicinius projektus. Gynybos pajėgumų stiprinimo klausimu plane nurodoma būtinybė iki galo įgyvendinti strateginėms investicijoms skirtą valstybės pagalbos schemą, apimančią dotacijas, mokesčių lengvatas ir kitas paramos formas, kuria, be kita ko, bus remiamas gynybos sektorius.

**Komisijos vertinimo išvada**

(47) Apskritai Komisija laikosi nuomonės, kad Rumunijos planas atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus.

**BENDRA IŠVADA**

(48) Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 17 straipsnį Taryba Rumunijai turėtų rekomenduoti plane nustatytą grynųjų išlaidų planą ir turėtų būti patvirtintos reformos ir investicijos, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas iki 7 metų,

REKOMENDUOJA Rumunijai:

1. Užtikrinti, kad grynųjų išlaidų augimas neviršytų šios rekomendacijos I priede nustatytų didžiausių rodiklių.

2. Iki nurodytų terminų įgyvendinti reformas ir investicijas, kuriomis grindžiamas fiskalinio koregavimo laikotarpio pratęsimas iki 7 metų, metų ir kurios nustatytos šios rekomendacijos II priede.

Be to, Taryba ragina Rumuniją užtikrinti, kad būtų įgyvendintos kitos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu, visų pirma konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, nustatytus iššūkius ir atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus.

## I PRIEDAS

Didžiausias grynųjų išlaidų nominaliojo augimo tempas (metinis ir bendras augimo tempai nominaliąja verte)

Rumunija

| Metai | | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|---|---|---|---|---|---|
| Augimo tempas (%) | Metinis | 5,1 | 4,9 | 4,7 | 4,3 |
| | Bendras (*) | 20,2 | 26,0 | 31,9 | 37,6 |

(*) Bendras augimo tempas apskaičiuojamas atsižvelgiant į 2023 bazinius metus.

# II PRIEDAS

Reformos ir investicijos, kuriomis grindžiamas Rumunijos koregavimo laikotarpio pratęsimas iki septynerių metų

| | Pagrindiniai tikslai | Pagrindinių etapų aprašymas ir terminai [13] | Stebėsenos rodiklis (-iai) |
|---|---|---|---|
| Pensijų reforma (dabartinė EGADP priemonė C8.R6.0.M214) | Pagrindinis šios reformos tikslas – užtikrinti bendrosios pensijų sistemos tvarumą. Reformą sudaro toliau nurodyti elementai: nauja pensijų apskaičiavimo formulė, nauja pensijų indeksavimo taisyklė ir pensijų *ad hoc* didinimo prevencijos mechanizmas, ankstyvo išėjimo į pensiją galimybių mažinimas, paskatos ilginti darbingą amžių, automatinis standartinio pensinio amžiaus didinimas atsižvelgiant į tikėtiną gyvenimo trukmę, iki 2035 m. – teisės aktais nustatyto vyrų ir moterų pensinio amžiaus suvienodinimas iki 65 metų. | 2024 m. rugsėjo 1 d. – įsigaliojo norminis aktas, kuriuo reformuojama bendroji pensijų sistema. | Atitinkama EGADP nustatyta C8.R6.0.M214 tarpinė reikšmė tinkamai pasiekta<br><br>Teisės aktas įgyvendinamas pagal planą |
| Specialiųjų pensijų reforma (dabartinė EGADP priemonė C8.R6.0.M215) | Pagal naująją teisės aktų sistemą peržiūrimos specialiosios pensijos, siekiant jas geriau suderinti su įmokų mokėjimo principu. Naujų specialiųjų pensijų kategorijų nesukuriama, o esamos kategorijos supaprastinamos. Specialiosios pensijos apskaičiuojamos remiantis įmokų mokėjimo principu, tarnybos stažu ir su užmokesčiu susijusios procentinės dalies koregavimu. Minimalus įmokų mokėjimo laikotarpis turi būti toks pats, koks taikomas pagal bendrąją pensijų sistemą. Specialioji pensija negali viršyti įmokų mokėjimo laikotarpiu gautų pajamų. | 2024 m. sausio 1 d. – įsigaliojo norminis aktas, kuriuo peržiūrėtos specialiosios pensijos siekiant jas suderinti su įmokų mokėjimo principu. | Atitinkama EGADP nustatyta C8.R6.0.M215 tarpinė reikšmė tinkamai pasiekta |
| Minimaliojo darbo užmokesčio reforma<br><br>[papildoma EGADP tarpinė reikšmė C13.R5.0.M392] | Nustatyti objektyviais kriterijais pagrįstą minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo mechanizmą, kuris skatintų darbo vietų kūrimą ir nacionalinį konkurencingumą, įskaitant bruto minimaliojo darbo užmokesčio koregavimą pagal prognozuojamą infliacijos lygį ir našumo augimo tempą.<br><br>Jei naujas pakoreguoto bruto minimaliojo darbo užmokesčio ir prognozuojamo vidutinio bruto darbo užmokesčio santykis kitais metais būtų mažesnis nei 45 %, bruto minimalusis darbo užmokestis taip pat gali būti papildomai pakoreguotas 0–50 % prognozuojamo našumo augimo tempo, tačiau šis santykis niekada neturėtų viršyti 50 %. | **2025 m. I ketv.**<br><br>Akto, kuriuo reglamentuojama nauja minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo sistema, įsigaliojimas | Norminio akto įsigaliojimas |
| Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio reforma<br><br>[papildoma EGADP tarpinė reikšmė C14.R4.0.M420] | Užtikrinti sąžiningą ir tvarią darbo užmokesčio politiką – peržiūrėti kiekvienos viešojo sektoriaus profesinės grupės rangų koeficientus, iš naujo nustatyti vietos administracijos pareigūnų atlyginimų lenteles, peržiūrėti išmokų sistemą ir apriboti piniginę išmokų sumą dydžiu, lygiu 20 % bazinio darbo užmokesčio.<br><br>Užtikrinti viešojo sektoriaus pareigūnų | **Kai valdžios sektoriaus deficitas bus mažesnis nei 5 % BVP:**<br><br>**1 etapas.** Naujos valstybės pareigūnų darbo užmokesčio teisinės sistemos, kuria užtikrinama, kad viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidos, išreikštos BVP dalimi, išliktų tokios pačios arba mažesnės už tas, kurios įtrauktos į vidutinio laikotarpio | Naujosios teisės aktų sistemos įsigaliojimas po to, kai valdžios sektoriaus deficitas bus sumažintas ir nesieks 5 % BVP ribos. |

[13] EGADP priemonių įgyvendinimo laikas yra orientacinis ir atitinka atitinkamame Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytus įsipareigojimus.

| | | | |
|---|---|---|---|
| | darbo užmokesčio sistemos fiskalinį tvarumą. Šiuo tikslu reforma įsigalios tik po to, kai biudžeto deficitas, vertinant pagal ESS, nukris žemiau 5 % BVP (be kita ko, jei dėl to reikės iš dalies pakeisti šios reformos tvarkaraštį pagal EGADP). Nauja sistema bus diegiama visapusiškai laikantis teisės akto dėl fiskalinės ir biudžetinės atsakomybės nuostatų. Reforma užtikrins, kad viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidos toliau neviršytų vidutinės trukmės struktūrinio biudžeto plano paketo. | fiskalinio plano projekcijas, priėmimas ir įsigaliojimas.<br><br>**2 etapas.** Griežtas vidutinės trukmės fiskalinio struktūrinio plano projekcijų, susijusių su viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidomis, išreikštomis BVP dalimi, laikymasis visais į planą įtrauktais metais. | Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidų, išreikštų BVP dalimi, sumažinimas 1,5 proc. punkto 2024–2031 m. laikotarpiu, laikantis vidutinio laikotarpio fiskaliniame plane numatytų projekcijų. |
| Labai mažų įmonių mokesčių reforma<br><br>[papildoma EGADP C8.R4.0.M206 tarpinė reikšmė ir siektina reikšmė] | Palaipsniui susiaurinti labai mažoms įmonėms taikomos mokesčių tvarkos taikymo sritį. Užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi EGADP nustatytos 206 tarpinės reikšmės tikslų, be kita ko, peržiūrint tinkamumo finansuoti pagal tą tvarką ribą (ir galbūt šią ribą vidutinės trukmės laikotarpiu suderinant su PVM riba) ir atnaujinant labai mažoms įmonėms taikomą mokesčio tarifą. Palyginti su šiuo metu taikoma sistema, dėl reformos 2025 m. ir vėliau turėtų būti gaunama bent 0,1 % BVP papildomų pajamų. | **<u>2025 m. I ketv.</u>**<br><br>Iki 2025 m. I ketv. pabaigos – teisės akto, kuriuo iš dalies keičiama labai mažų įmonių apmokestinimo tvarka, siekiant ją suderinti su EGADP 206 tarpine reikšme, parengimas ir įsigaliojimas. | Norminio akto, kuriuo iš dalies keičiamos tinkamumo naudotis labai mažoms įmonėms taikoma mokesčių tvarka sąlygos, siekiant šią tvarką suderinti su EGADP 206 tarpine reikšme ir sugeneruoti 0,1 % BVP papildomų pajamų, įsigaliojimas. |
| Mokesčių sistemos peržiūra<br><br>[papildomos EGADP C8.R4.0.M207, C8.R4.0.M208 ir C8.I7.0.M237 tarpinės ir siektinos reikšmės] | Įgyvendinti mokesčių reformą, kuria prisidedama prie fiskalinio konsolidavimo ir remiamos geresnės ekonominės paskatos. Šios reformos poveikis biudžetui 2025 m. turėtų būti bent 1,1 % BVP, atėmus neapmokestinamųjų pensijų pajamų ribos padidinimo poveikį (0,2 % BVP). Todėl bendras naujųjų priemonių poveikis 2025 m. sieks 1,3 % BVP. Kadangi priemonės bus įgyvendintos iki 2025 m. I ketv. pabaigos, visų metų ilgalaikis naujų priemonių poveikis turėtų būti 1,7 % BVP.<br><br>Nekilnojamojo turto mokesčiu apmokestinamo nekilnojamojo turto vertinimo informacinės sistemos parengimas veikti; būtini su šia sistema susiję reikalavimai:<br>• duomenų bazių, kuriose saugoma informacija apie įvairių institucijų valdomą turtą, sąveikumas;<br>• specialaus finansų ministerijos padalinio veiklos pradžia;<br>• gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto pardavimo kainų registro sukūrimas, gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto masinio vertinimo modelio sukūrimas;<br>• rinkos vertės vertinimu grindžiamo nekilnojamojo turto apmokestinamosios vertės | **<u>2025 m. I ketv.</u>**<br><br>**1 etapas.** Remiantis Pasaulio banko ataskaita dėl apmokestinimo (parengta pagal EGADP 205 tarpinę reikšmę) parengti ataskaitą, kurioje būtų nustatyti du mokesčių reformos scenarijai ir išsamiai apibrėžtos priemonės. Šios priemonės turėtų apimti visas mokesčių ir socialinių įmokų sritis.<br><br>**2 etapas.** Vyriausybė, remdamasi pirmiau minėta ataskaita, turi priimti memorandumą, apimantį konkrečias mokesčių priemones. Šios priemonės turėtų atitikti EGADP 207, 208 ir 237 tarpines reikšmes ir mokesčių reformos 1 tikslą.<br><br>**3 etapas.**<br>Vyriausybė turi organizuoti viešas diskusijas dėl Mokesčių kodekso dalinių pakeitimų.<br><br>**4 etapas.** Priemonių įgyvendinimas ir įsigaliojimas ne vėliau kaip 2025 m. balandžio 1 d.<br><br>**<u>2025 m. IV ketv.</u>**<br><br>**5 etapas.** Kaip nurodyta EGADP 237 tarpinėje reikšmėje, turi būti sukurta IT sistema, skirta automatizuotam nekilnojamojo turto vertinimo modeliui šio turto apmokestinimo | 1 etapas. Valdžios institucijų ataskaita.<br><br>2 etapas. Atsižvelgdama į pagrindinius reformos tikslus, Vyriausybė priima memorandumą.<br><br>3 etapas.<br>Viešos diskusijos su privačiuoju sektoriumi.<br><br>4 etapas. Įsigalioja priemonės, atitinkančios reformos 1 tikslą.<br><br>5 etapas. Valdžios institucijų ataskaita. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | nustatymo mechanizmo sukūrimas. | tikslais įdiegti, remiamas naujas rinkos verte grindžiamas metodas ir veiklą turi pradėti specializuotas padalinys, atsakingas už nekilnojamojo turto apmokestinimą. | |
| Mokesčių administravimo reforma<br><br>[papildomos EGADP C8.I2.0.M225, C8.I2.0.M226, C8.I2.0 M226a, C8.I3.0 M227 tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės] | Pagrindinis tikslas – patobulinti mokesčių administravimą ir sugeneruoti papildomų valdžios sektoriaus pajamų, kurios 2026 m. siektų bent 0,5 % BVP.<br><br>Konkrečiai, šia reforma siekiama:<br><br>sustiprinti Nacionalinės mokesčių administravimo agentūros (ANAF) Kovos su sukčiavimu skyriaus pajėgumus taikant tikralaikės stebėsenos priemonę, skirtą labai rizikingiems apmokestinamiesiems pirkimams, susijusiems su Bendrijos vidaus, tranzito ir vidaus sandoriais, nustatyti;<br><br>įdiegti analitines priemones ir specialų kovos su sukčiavimu modulį PVM atotrūkiui mažinti ir analizuoti; didinti gebėjimą nustatyti pažeidimus *e-Invoice*, SAF-T, e-AMEF, e-DU, e-VAT, DAC-7 ir CESOP sistemose;<br><br>išplėsti prognozinės analizės programą, kad ji apimtų platesnį mokesčių mokėtojų ratą, ir taip padidinti PVM bei pelno mokesčio mokestinių patikrinimų veiksmingumą;<br><br>sukurti mokesčių mokėtojų reitingavimo pagal riziką sistemą ir parengti didelio duomenų kiekio valdymo ir analizės IT priemonę, kad būtų galima nustatyti mokesčių mokėtojų rizikos kategorijas;<br><br>modernizuoti mokesčių mokėtojų administravimo sistemas ir užtikrinti jų sąveikumą su kitų valstybinių institucijų sistemomis, kad būtų pagerintas informacijos apie mokesčius valdymas ir tikralaikė prieiga prie duomenų apie turtą ir sandorius; pertvarkyti informacinę sistemą, kad būtų sumažintas audito ir mokestinių patikrinimų vėlavimas;<br><br>iš dalies pakeisti nemokumo teisės aktus, kad būtų galima geriau kontroliuoti nemokiomis pasiskelbusias įmones ir sumažinti PVM atotrūkį;<br><br>įdiegti automatinį mokėjimo mechanizmą, kuris paskatintų savanorišką reikalavimų laikymąsi, ir nustatyti lanksčius kilnojamųjų prekių pardavimo mažmeninės prekybos centruose mechanizmus;<br><br>įsteigti specialų padalinį, kuris atliktų rizikos analizę pagal modelius, pradėtų taikyti kovos su sukčiavimu modulius, vykdytų PVM atotrūkio kiekybinį | **<u>2025 m. I ketv. (APIC atveju – 2026 IV ketv.)</u>**<br><br>**1 etapas.**<br>Sukčiavimo PVM, susijusio su pirkimu Bendrijos viduje, tranzitu ir vidaus sandoriais, ankstyvo nustatymo mechanizmo įgyvendinimas.<br><br>**<u>2025 m. II ketv.</u>**<br><br>**2 etapas.** Kovos su sukčiavimu modulių, skirtų sandoriams, kurių atveju įtariamas karuselinis sukčiavimas, analizuoti ir nustatyti (CARUSEL, INDFISC, TRANSPRISC, COMRISC ir RORISC), įdiegimas.<br><br>**<u>2025 m. II ketv.</u>**<br><br>**3 etapas.** Septynių skaitmeninimo projektų, be kita ko, *e-Invoice*, SAF-T, e-AMEF, e-DU, e-VAT, DAC-7, ir CESOP, užbaigimas.<br><br>**<u>2025 m. I ketv.</u>**<br><br>**4 etapas.** Stambiems mokesčių mokėtojams skirto mokesčių planavimo mechanizmo priežiūros griežtinimas ir, įdiegus APIC, vidutinio dydžio mokesčių mokėtojų įtraukimas į šio mechanizmo taikymo sritį.<br><br>**<u>2025 m. IV ketv.</u>**<br><br>**5 etapas.** Vidaus duomenų bazių integravimas bei konsolidavimas; naujos sistemos, pagrįstos 360 laipsnių mokesčių mokėtojų profiliavimo koncepcija, sukūrimas; sąveikumo su valstybės institucijų informacinėmis sistemomis užtikrinimas.<br><br>**<u>2026 m. IV ketv.</u>**<br><br>**6 etapas.** Šiuolaikiško mokesčių surinkimo mechanizmo, kuris suteiktų mokesčių mokėtojams galimybę pasirinkti periodinį deklaruotų mokestinių įsipareigojimų mokėjimą, įdiegimas.<br><br>**<u>2025 m. IV ketv.</u>** | 1–7 etapai. Valdžios institucijų ataskaitos.<br><br>Pajamų ir BVP santykis 2026 m., palyginti su 2024 m., turėtų padidėti bent 0,5 % BVP, atėmus 2025 ir 2026 m. pradėsimų taikyti naujų priemonių, darančių poveikį mokesčių bazėms ir mokesčių tarifams, , poveikį. Šis rodiklis bus įvertintas 2027 m. balandžio mėn. remiantis nacionalinėmis sąskaitomis. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | vertinimą ir didintų ANAF kovos su mokesčių vengimu pajėgumus. | **7 etapas.** Specializuotos struktūros, kuri apimtų IT ekspertus, ekonometriją ir finansinę analizę siekiant kiekybiškai įvertinti riziką ir mokesčių atotrūkį, sukūrimas ir parengimas veikti. | |
| Viešųjų išlaidų sistemos restruktūrizavimas / išlaidų peržiūros<br><br>[papildomos EGADP C8.R3.M202, C8.I5.0.M234, C13.R5.0.M392 ir C14.R1.0.T403 tarpinės reikšmės] | Vidutinių pirkimo išlaidų duomenų bazės sukūrimas ir kontrolės mechanizmo, skirto stebėti ir šalinti nepagrįstą išlaidų augimą, nustatymas. Ši duomenų bazė taip pat turi padėti centralizuoti konkrečių prekių ir paslaugų viešuosius pirkimus, mažinti išlaidas ir nustatyti viešojo sektoriaus institucijų išlaidų normas.<br><br>Kasmetinės viešųjų išlaidų peržiūros, privalomų taupymo tikslų ir priemonių jiems pasiekti nustatymas laikantis išlaidų peržiūrų strategijos tvarkaraščio.<br><br>Standartinėms prekėms ir paslaugoms skirtų centrinio viešojo administravimo institucijos viešųjų išlaidų veiksmingumo didinimas. Centralizuoto medicinos prietaisų ir reikmenų, skirtų ekstremaliųjų situacijų sistemai, pirkimo sistemos įdiegimas sveikatos priežiūros srityje.<br><br>Nacionalinio biudžeto rengimo ir valdymo IT sistemos atnaujinimas ir modernizavimas, siekiant užtikrinti geresnį biudžeto duomenų valdymą, didesnį biudžeto skaidrumą, geresnę stebėseną ir ataskaitų teikimą. Be to, išlaidų peržiūras atliekančių specializuotų darbuotojų skaičiaus padidinimas. Teisinės sistemos peržiūra, siekiant padidinti finansų ministerijos ir centrinės bei vietos valdžios institucijų atsakomybę už išlaidų peržiūrų vykdymo stebėseną. | **2025 m. IV ketv.**<br><br>**1 etapas.** Duomenų bazės sukūrimas ir kontrolės mechanizmo, kuris taikomas tuo atveju, kai išlaidų padidėjimas viršija 20 %, palyginti su vidutinėmis viešojo sektoriaus institucijų išlaidomis, nustatymas.<br><br>**Kiekvienais metais, kuriems taikomas planas (2025–2031 m.)**<br><br>**2 etapas.** Metinės teminės išlaidų peržiūros, išvadų ir rekomendacijų taikymas biudžeto planavimo procese, laikantis nustatyto metinio tvarkaraščio.<br><br>**Palaipsniui, nuo 2024 m. IV ketv. iki 2030 m. II ketv.**<br><br>**3 etapas.** Prekių ir paslaugų, kurios bus perkamos centralizuotai, kategorijų išplėtimas, daugiausia dėmesio skiriant prioritetiniams sektoriams, kurių išlaidos yra didelės. Nacionalinės viešųjų pirkimų tarnybos (ONAC) pagal viešųjų pirkimų procedūras skiriamų sutarčių dalies padidinimas vidutiniškai 0,25 % kiekvienais iš ateinančių septynerių metų, palyginti su visomis visų Rumunijos perkančiųjų organizacijų pagal viešųjų pirkimų procedūras skiriamomis sutartimis.<br><br>**2025 m. IV ketv.**<br><br>**4 etapas.** Specializuotos struktūros, kuri pagal veiklos rezultatų rodiklius stebėtų viešųjų išlaidų sistemas, parengimas veikti finansų ministerijoje ir dalyvavimas specializuotuose mokymo kursuose, rengiamuose padedant Pasaulio bankui.<br><br>**2025 m. IV ketv.**<br><br>**5 etapas.** Teisinės sistemos, pagal kurią centrinės ir vietos valdžios institucijų lygmeniu būtų įgyvendinami veiklos rodikliai, nustatymas. | 1 etapas. Valdžios institucijų ataskaita.<br><br>2 etapas. Konkrečių sektorių ar veiklos srities išlaidų peržiūros – dviejų tokių peržiūrų paskelbimas per metus. Peržiūros apima privalomus taupymo tikslus.<br><br>3 etapas. Valdžios institucijų ataskaita, parodanti ONAC pagal viešųjų pirkimų procedūras skirtų sutarčių dalies padidėjimą.<br><br>4 etapas. Valdžios institucijų ataskaita.<br><br>5 etapas. Norminio akto įsigaliojimas 2025 m. IV ketv. |
| Įmonių finansavimo reforma (nauja priemonė) | Stiprinti Investicijų ir Europos projektų ministerijos administracinius gebėjimus skirti MVĮ lėšų privataus kapitalo forma | **2026 m. II ketv.**<br><br>Institucinės verslo aplinkai skirtų lėšų | Teisės akto, kuriuo įsteigiamas fondas, taip pat specialių |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | siekiant skatinti ilgalaikį ekonomikos vystymąsi, pritraukti investuotojus ir kurti darbo vietas. | paskirstymo sistemos reforma. MVĮ remti skirtas privataus kapitalo investicijų fondas. | teisės aktų dėl dotacijų, mokesčių kreditų ir investicijų kreditų gamybos pramonei įsigaliojimas. |
| Valstybės valdomų įmonių išlaidų sistemos reforma (nauja priemonė) | Ekonominės veiklos vykdytojų diagnostinės analizės, kuriomis siekiama:<br>• mažinti nuostolius ir uždelstų mokėjimų skaičių;<br>• atnaujinti mokesčius už suteiktas paslaugas ir mažinti veiklos išlaidas, kad būtų mažinamos subsidijos ir (arba) pervedimai iš valstybės biudžeto, didinamas grynasis pelnas ir valstybės biudžeto pajamos.<br>• negamybinio ir (arba) nefunkcinio turto identifikavimas ir pasiūlymai dėl tokio turto naudojimo ir (arba) realizavimo priemonių;<br>• išlaidoms, ypač tokioms, kurios nėra tiesiogiai susijusios su gamybos procesu ar paslaugų teikimu, taikytinų taisyklių nustatymas.<br><br>Vykdant reformą turėtų būti visapusiškai laikomasi valstybės valdomų įmonių nepriklausomumo principo ir reikalavimo, kad jos siektų pelningumo.<br><br>Visos šios priemonės turėtų padėti sumažinti centrinės ir vietos valdžios institucijų pervedimus ir (arba) subsidijas valstybės įmonėms 0,25 % BVP visu plano įgyvendinimo laikotarpiu. | **2025 m. III ketv.**<br><br>**1 etapas.** Veiklos išlaidų sistemos, pajamų sistemos ir mokesčių atnaujinimo mechanizmų, taip pat ekonominės veiklos vykdytojams skirtos subsidijų sistemos diagnostinė analizė.<br><br>**2025 m. IV ketv.**<br><br>**2 etapas.** Iki 2025 m. IV-ojo ketvirčio sukurti reguliavimo sistemą, kad būtų sustiprinta veiklos išlaidų sistema, patobulintas viešojo turto valdymas, nustatytos išlaidų taisyklės ir sumažinta priklausomybė nuo valdžios sektoriaus biudžeto. | 1 etapas.<br>Valdžios institucijų ataskaita.<br><br>2 etapas.<br><br>Reguliavimo sistemos įsigaliojimas.<br><br>Įgyvendinus šią reformą, centrinės ir vietos valdžios institucijų pervedimai valstybės įmonėms turėtų būti mažesni 0,25 % BVP visu plano laikotarpiu (palyginti su 2023 m. lygiu). |

Priimta Strasbūre

*Tarybos vardu*
*Pirmininkas / Pirmininkė*